

PREDSTAVLJAMO

ESMO VODIČ ZA BOLESNIKE

ŠTO JE RAK DOJKE? DOPUSTITE NAM ODGOVORITI NA NEKA VAŠA PITANJA

VODIČI ZA BOLESNIKE OSMIŠLJENI SU KAKO BI BOLESNICIMA, NJIHOVIM OBITELJIMA I OSOBAMA KOJE SE ZA NJIH BRINU POMOGLI RAZUMJETI PRIRODU RAZLIČITIH VRSTA RAKA I PROCIJENITI NAJBOLJE DOSTUPNE IZBORE U LIJEČENJU TE PREDSTAVLJAJU **PREGLED NAJSUVREMENIJIH INFORMACIJA O BOLESTI I NAČINIMA LIJEČENJA**

PRIM. DR. SC. PAULA PODOLSKI, DR. MED., SPECIJALIST IZ RADIOTERAPIJE I ONKOLOGIJE, PREDSEJEDNICA HRVATSKOG SENOLOŠKOG DRUŠTVA.
 LJILJANA VUKOTA, MAG. PSIH., GLAVNA TAJNICA UDRUGE SVE ZA NJU

European Society for Medical Oncology (ESMO) – Europsko društvo za medicinsku onkologiju utemeljeno je 1975. godine kao vodeća europska stručna organizacija za medicinsku onkologiju, koja danas okuplja više od 20.000 članova iz 150 zemalja i predstavlja referentno društvo za onkološku edukaciju. Jedna od najvažnijih aktivnosti Društva je izrada Smjernica za kliničku onkološku praksu. Niz godina, usporedo sa Smjernicama za liječnike, ESMO izrađuje seriju vodiča za bolesnike za 14 različitih sijela raka. Vodiči za bolesnike osmišljeni su kako bi bolesnicima, njihovim obiteljima i osobama koje se za njih brinu pomogli razumjeti prirodu različitih vrsta raka i procijeniti najbolje dostupne izbore u liječenju te predstavljaju pregled najsvremenijih informacija o bolesti i načinima liječenja.

Prvi prijevod jednog takvog vodiča objavljen je u Hrvatskoj 2015. godine. Radilo se o trećoj po

redu verziji ESMO vodiča „Što je rak dojke?“, a objavila ga je Udruga žena oboljelih i liječenih od raka SVE za NJU. Vodiči se redovito nadopunjuju novim informacijama kako se mijenjaju Smjernice za kliničku praksu, no četvrta verzija vodiča „Što je rak dojke?“ u cijelosti je promi-

Cardoso, Jean-Yves Douillard, Claire Bramley, Francesca Longo i Svetlane Jezdic. Kako bi bili sigurni da je vodič dovoljno razumljiv, tekst su dodatno pregledale predstavnice Europskog udruženja medicinskih sestara i predstavnice bolesnica.

VODIČ SADRŽI INFORMACIJE O RANIM I UZNAPREDOVALIM STADIJIMA BOLESTI, UZROCIMA BOLESTI I NAČINU DIJAGNOSTICIRANJA TE SUVREMENIM METODAMA LIJEČENJA

jenjena kako bi se na prikladan način prezentirale sve poznate činjenice i novosti u liječenju raka dojke. Original je objavljen 2018. godine, a na njegovoj izradi sudjelovali su ugledni stručnjaci poput Elžbieta Senkus-Konefka; Fatime

Hrvatski prijevod ESMO vodiča za oboljele od raka dojke „Što je rak dojke? Dopusite nam odgovoriti na neka Vaša pitanja“ predstavljen je 8. svibnja povodom Svjetskog dana protiv raka jajnika na tribini „To nisu samo ženske

stvari". Objavila ga je udruga SVE za NJU u suradnji s Hrvatskim senološkim društvom, Hrvatskim društvom za internističku onkologiju i Hrvatskim onkološkim društvom uz bezuvjetnu potporu tvrtki AstraZeneca i Roche. Hrvatski prijevod pregledale su onkologinja prim. dr. sc. Paula Podolski, predsjednica Hrvatskog senološkog društva u ime stručnih društava i Ljiljana Vukota, psihologinja iz udruge SVE za NJU u ime bolesnica.

Ovo vrijedno štivo temelji se na Kliničkim smjernicama za liječenje raka dojke i namijenjeno je oboljelima, obiteljima i njegovateljima, ali i profesionalcima koji sudjeluju u liječenju ili pružanju podrške oboljelima. Vodič sadrži informacije o ranim i uznapredovalim stadijima bolesti, uzrocima bolesti i načinu dijagnosticanja te suvremenim metodama liječenja bolesti koje bolesnice imaju na raspolaganju, kao i mogućim popratnim pojavama.

NABROJENE SU NUSPOJAVE GOTOVO SVIH LIJEKOVA KOJI SE PRIMJENJUJU U KEMOTERAPIJSKOM, ENDOKRINOM I CILJANOM LIJEČENJU RAKA DOJKE, ALI I NAČINI NJIHOVA PRAĆENJA I ZBRINJAVANJA

Prvi dio vodiča autori su posvetili epidemiološkim značajkama raka dojke i osnovnim biološkim osobitostima. Potom su navedene ključne informacije o načinu otkrivanja raka dojke – slikovnoj i tkivnoj dijagnostici te utvrđivanju stadija, proširenosti bolesti. Izneseni su svi do sada poznati načini liječenja raka dojke, objašnjeno je na kojim se osnovnim postavkama temelje odluke o liječenju i koja je pritom uloga i važnost multidisciplinarnog tima. Na pristupačan način su prikazane mogućnosti i raspoloživost liječenja s obzirom na proširenost bolesti, za rani, uznapredovali i metastatski rak dojke. Postoji i dio teksta namijenjen tzv. posebnim skupinama bolesnika; mladim ženama, trudnicama oboljelim od raka dojke, bolesnicama s BRCA mutacijama, starijim ženama i muškarcima s rakom dojke. Za svaku od navedenih podskupina dani su savjeti i preporuke sukladno njihovim osobitostima i naglašeno je da se njihovo liječenje, uz određene prilagodbe, može provoditi kao i u svih ostalih oboljelih od raka dojke. Novost u odnosu na prethodno izdanje je poglavlje o vidovima potpore i skrbi o oboljelima u uznapredovalim, neizlječivim stadijima bolesti, pružanju potpornog i palijativnog liječenja te skrbi na kraju života.

Posebno poglavlje posvećeno je kliničkim ispitivanjima u liječenju raka dojke. U njemu su

objašnjeni razlozi i načini provođenja istraživačkih ispitivanja te kako se bolesnice u njih mogu uključiti.

U vodiču su iscrpno navedene i objašnjene popratne pojave, tzv. nuspojave liječenja: kirurgije, radioterapije i sustavnih oblika liječenja. Nabrojene su nuspojave gotovo svih lijekova koji se primjenjuju u kemoterapijskom, endokrinom i ciljanom liječenju raka dojke, ali i načini njihova praćenja i zbrinjavanja. Istaknuta je važnost kontinuirane komunikacije s medicinskim osobljem, prijavljivanja nuspojava medicinskim sestrama, liječnicima ili ljekarnicima kako bi se izbjegle i spriječile komplikacije te održala kvaliteta života tijekom liječenja.

Na kraju vodiča nalazi se pojmovnik u kojem su abecednim redom navedeni svi pojmovi u vodiču za koje se smatra da su oboljelima možda nepoznati ili nejasni, a kako bi im se u potpunosti približio i objasnio svaki segment procesa dijagnosticiranja, liječenja i praćenja.

Zaključno je potrebno naglasiti kako vodič bolesnicama na jasan, pristupačan i razumljiv način daje sveobuhvatne informacije o zbrinjavanju oboljelih s rakom dojke, u skladu s aktualnim smjernicama. Uz to je vrijedno spomenuti i kako se cijelim tekstom Vodiča provlači važnost kvalitetne i otvorene aktivne komunikacije oboljelih i članova njihove obitelji s nadležnim zdravstvenim osobljem, kao osnove za odabir optimalne, individualizirane dijagnostike i liječenja.

Jedno od pitanja koje se često nameće bolesnicima i obiteljima jest pitanje koje su moguće opcije liječenja i postoje li izvan Hrvatske bolji i učinkovitiji lijekovi. U traženju odgovora pacijenti se oslanjaju na internetske informacije što dovodi do neselektivnog informiranja, a nerijetko i do nerazumijevanja i zablude. Bolesnici imaju pravo i žele znati kakve su mogućnosti liječenja baš određenog tipa karcinoma. Jednako to žele i članovi obitelji. Jedan od najboljih načina informiranja su vodiči za bolesnike koje objavljuje European Society for Medical Oncology jer na tekstove ni na koji način ne utječe dostupnost terapija u pojedinoj zemlji. Osim toga, na jednom mjestu nalaze se i moguće popratne pojave liječenja što može olakšati informiranje, prepoznavanje popratnih pojava i unaprijediti potpuno liječenje.

Vodič je dostupan na mrežnim stranicama ESMO-a, udruge SVE za NJU i stručnih društava koja su podržala objavu prijevoda. ■